

*Nezdoyminov S.G., Odessa National Economic University,
Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Tourism Management,
Odessa National Economic University
E-mail: 2072945@gmail.com*

Wine tourism through the prism of winemaking

*Нездоймінов С.Г., Одеський національний економічний університет,
к.е.н., доцент кафедри економіки та управління туризмом*

Винний туризм крізь призму виноробства

Фахівці з проблем розвитку рекреації та туризму прогнозують, що одним з найпопулярніших видів туризму до 2020 р. стане спеціалізований, який вже зараз активно розвивається. До нього можна віднести і туристські програми, пов'язані з відвідуванням місць виробництва різних вин. Історично склалося так, що Європа в силу географічних, кліматичних, екологічних, культурних та політичних умов є найбільшим у світі виробником і експортером вин високої якості. Туристів приваблює не тільки європейська кухня, а й вина, а також численні дегустації та національні свята, пов'язані зі збором винограду. Туризм і виробництво продукції, видобутої з сонячних ягід, в сукупності становлять досить значну статтю доходу в бюджеті Франції, Італії, Іспанії, Німеччини, Португалії, Греції, Австрії. Але даний турпродукт ще не достатньо присутній на національному туристичному ринку, тому представляється необхідним розглянути потенціал та можливості розвитку винного туризму в регіонах півдня України.

Проблеми розвитку винного туризму, інституційних та економічних чинників формування ринку винного туризму, терруарного виноробства, світовий досвід реалізації регіональних стратегій соціально-економічного розвитку рекреації та туризму досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Вони знайшли відбиток у публікаціях таких авторів як Diduh M. ¹,

¹ Diduh M. The Perspective of the Development of the Vinous Tourism in the Ukrainian Danube, 2013. Journal of Danubian Studies and Research, Vol. 3, no. 2: 340-350.

Hall M., Johnson G.,² Wilson James E.³, Storchmann K.⁴ Але комплексного дослідження ринку винного туризму в Україні, потенціалу розвитку агрорекреаційної діяльності в виноробному регіоні науковцями не проводилось.

Мета статті – провести дослідження проблем розвитку винного туризму в виноробних регіонах, економічного та рекреаційного потенціалу спеціалізованих виноградарсько-виноробничих підприємств. Виявити пріоритетні напрями формування регіонального ринку винного туризму, використання досвіду партнерства туристичних підприємств та підприємців виноградарсько-виноробній галузі в контексті сприяння регіональному розвитку рекреації та туризму.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить, що майже всі дослідники цього туристичного ринку сходяться на думці, що винний туризм – молодий туристичний напрямок, є одним з найбільш пріоритетних для розвитку в виноробних регіонах світу та України, таких як, наприклад, Одеській, Херсонській, Миколаївській регіони, АР Крим. Поняття «винний туризм» з'явилося на початку 90-их років минулого століття і як би дивно не звучало це сьогодні, творцями нового туристичного напрямку не є традиційні виноробні країни Європи, а країни так званого Нового світу. Поєднувати виноробство з туризмом здогадалися виробники вина з Австралії і Каліфорнії. Там переважають, як правило, невеликі виноробні виробництва (з виробництвом між 100 і 300 тисяч пляшок на рік), які не розраховують на великі торгові мережі в реалізації своєї продукції. Проведенням винних вікендів і турів, їм вдалося збільшити свої продажі безпосередньо (cellar door sales). На даний момент таким способом реалізується близько 35 % продукції більшості австралійських винних льохів, а річний прибуток від винного

² Hall M., Johnson G., Cambourne B., Macionis N., Mitchel R., and Shaples L. Wine tourism around the world: development, management and markets. London: Butterworth-Heinemann, 2002. – P. 1 - 24.

³ Wilson James E. Terroir: The Role of Geology, Climate and Culture in the Making of French Wines. University of California Press, 1998. - P. 336.

⁴ Storchmann K. Wine Economics. Journal of Wine Economics, Vol. 7, No 1, 2012. - pp.1–33. Date Views 02.04.2013: <http://www.wine-economics.org/aawe/wp-content/uploads/2012/10/Vol.7-No.1-2012-Wine Economics>.

туризму в країні становить близько 3,6 млрд. доларів США. Приблизно 18 млн. туристів на рік відвідує виноробні в області Напа (Каліфорнія), при цьому більшість з них американці.

Провідні учені і фахівці стверджують, що Україна повинна перейняти світовий досвід при висадці сортів винограду на певній місцевості. Для цього, на думку експертів, необхідно створити карту виноградарських регіонів і дати їй науковий супровід. На сьогодні в цьому напрямі працюють співробітники Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Е.Таїрова» НААН України. В травні 2013р. учасники Всеукраїнської наради виноградарів та виноробів «Розвиток виноградарства в малих та середніх господарствах України та на його основі терруарного виноробства з використанням французького досвіду» в результаті дискусії та вільного обміну думками прийшли до висновку, що галузь виноробства та виноградарства перебуває в незадовільному стані та потребує серйозної уваги з боку держави. Практично припинилась реалізація державних програм розвитку галузі, створено непрохідні перешкоди для українських виробників виноградарської та виноробної продукції, особливо для малого та середнього бізнесу. За підсумками фахівців тільки півсотні українських виробників вина скористались ліцензією на право оптової торгівлі⁵. В той же час, обсяги переробки підприємствами винограду на виноматеріали у 2013р. склали 425,4 тис.т, що на 95,7 тис.т, або на 29% більше, ніж у 2012р.; виноматеріалів вироблено 28,3 млн.дал (на 5,2 млн.дал., або на 22,6% більше) (рис.1). На підприємства Одещини припадало 44% загального обсягу переробленого винограду, Автономної Республіки Крим – 23%, Миколаївської – 17%, Херсонської – 10% областей (табл.1). У 2013р. перероблено 113,7 тис.т власно вирощеного винограду, що складає 26,7% від загального обсягу переробленого винограду (у 2012р. – 28%). Найбільше використовували власний виноград підприємства м.Севастополя (84,3%) та

⁵ Розвиток виноградарства в малих та середніх господарствах України та на його основі терруарного виноробства з використанням французького досвіду. Date Views 01.05.2014 : <http://tairov.com.ua/news/>

Автономної Республіки Крим (37,3%). Давальницька сировина склала майже 3 тис.т (менше 1% загального обсягу переробленого винограду).

Рис. 1. Динаміка переробки винограду та виробництва виноматеріалів
(Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Обсяги переробки винограду на виноматеріали у 2013р. за регіонами характеризуються даними, які наведено у табл. 1.⁶

Таблиця 1
Обсяги переробки винограду на виноматеріали у 2013р., т.

	Фактично перероблено винограду на виноматеріали			У тому числі		Довідково:
	всього	у % до загального підсумку	2013р. у % до 2012р.	власно вироблений	закуплений	середня ціна закупівлі 1 т винограду, грн.
Україна	425364,2	100,0	129,0	113677,2	308736,3	3585,1
Автономна Республіка Крим	97244,6	22,9	132,9	36305,0	60939,6	4716,7
Миколаївська	71207,5	16,7	132,0	8643,0	62564,5	3513,4
Одеська	185533,3	43,6	126,7	41301,6	144231,7	3188,1
Херсонська	41710,6	9,8	140,6	9656,0	32054,6	3741,5
м.Севастополь	20156,9	4,7	118,8	16991,1	215,1	5185,8

Звернемо увагу, що під «рекреаційним потенціалом» розвитку винного туризму розуміють всі види туристсько-рекреаційних ресурсів, що прямо або опосередковано можуть бути задіяні до процесу формування та використання послуг винного туризму. Найбільш важливою складовою ринку винного туризму є *виноградні масиви*, відвідання яких є невід’ємною складовою усіх

⁶ Переробка винограду та виробництво виноматеріалів у 2013 році. Експрес- випуск. Date Views 01.05.2014 : www.ukrstat.gov.ua

повноцінних винних турів та викликають значний інтерес як у професіоналів, так і у звичайних екскурсантів. Згідно існуючого районування на території України виділено 15 виноградарських зон (макрозон), які є основою для сортрайонування, і 58 природно-виноградарських районів (мікрозони). Зокрема, в Одеській області нараховується 3 макрзони і 16 мікрозон⁷.

У нашій країні спроби розробити і презентувати винні тури здійснюються виноробними підприємствами південних регіонів України. Так, у 2007 р. Всеукраїнська Асоціація виноробів і сомельє, а також Школа сомельє ТОВ «Майстер-клас» спільно з Інститутом туризму ФПУ вперше в Україні почала розробку винних турів по країні. У цей проект були залучені виноробні підприємства південних регіонів України - винзавод «Шабо», Одеський завод шампанських вин, Одеський коньячний завод ТМ «Шустов», ТМ «Вина Гулієвих», ТМ «Колоніст». Такі ж тури розроблені за іншими виноробними областями України - Херсонській, Миколаївській, Закарпатській. За умови тісної взаємодії аграріїв, переробних підприємств, виробників вина, туристичних, освітніх, торговельних організацій в Україні можна створити виноробну галузь, здатну конкурувати на ринках Європи за якістю і обсягами вин. Тому важливим є підтримка державних органів, регіональних і галузевих асоціацій у напрямку розвитку кластерів виноробства. Кластерний принцип застосовується у виноробстві Австралії, Каліфорнії (США). З метою розвитку виноробства «Перший національний виноробний холдинг» ініціював розробку Стратегії розвитку українського виноробства на 2010-2020 рр. Інвестиції тільки у виробничі потужності з переробки винограду і розливу вина до 2020 року повинні скласти 774 млн. грн. У цілому ж до 2020 року обсяг виробництва зросте з 32 до 121 млн. пляшок на рік, а валова виручка складе 420 млн. грн. В Одеському регіоні державна підтримка розвитку терруарного виноробства закладена в регіональну програму «Виноградарство і виноробство Одещини на 2013-2025

⁷ Герасименко В.Г., Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія /за заг. ред. професора В. Г. Герасименка. Одеса: «Астропринт», 2013. – 304 с.

роки». Програма довгострокова, розрахована на період до 2025 року. На першому етапі (2013-2015р.р.) передбачається проведення техніко-економічного та екологічного обґрунтування розміщення виноградників, виготовлення ампелоекологічних карт території області та схем оптимального розташування сортів винограду, встановлення постійного моніторингу виноградних насаджень, створення та ведення кадастру виноградників, проведення робіт по розкорчуванню малопродуктивних старих виноградників та посадці молодих насаджень, розвиток винного туризму. З метою розвитку ринку винного туризму в регіоні, ще у 2009 р. компанія «Шабо» відкрила перший в Україні «Центр культури вина Шабо», головною метою якого є підвищення культури споживання благородних напоїв. «Центр культури вина Шабо» розташований безпосередньо на місці виробничого комплексу компанії «Шабо», в одному з найдавніших виноробних регіонів Європи, традиції якого були закладені ще в античні часи. Це єдиний в Україні культурний центр, який об'єднує діюче високотехнологічне підприємство, стародавні винні підвали, дегустаційний зал, експозиції сучасного скульптурного та архітектурного мистецтва, а також унікальний Музей вина та виноробства. «Центр культури вина Шабо», вже включено комісією Ради Європи до туристичної карти європейських винних маршрутів.

Таким чином, винний туризм, - це одна з форм спеціалізованого регіонального туризму, заснована на відвідуванні різних винних регіонів, їх виробництв, а також дегустації продукту їх терруарного виробництва - вин. Для регіональних програм «Vintour», винний туризм є продуктом інтеграції в рамках єдиної концепції тематичних ресурсів і туристичних послуг, існуючих або потенційних, в області вина, одним із напрямків стратегії соціально-економічного зростання регіону. Для виноробів, відвідування туристами їх терруарного виробництва дозволяє їм безпосередньо показувати і робити відомим результат їх роботи. Серед сучасних туристів зростає частка тих, хто шукає можливість додати своєму відпочинку більше свята і

задоволення з точки зору культури, відкриття, мистецтва життя, гастрономії та автентичності, як у відчуттях, так і в якості. У наш час, найбільш достовірним і ексклюзивним виразом характеру виноробного регіону є сам продукт його виробництва - вино. За умови тісної взаємодії аграріїв, переробних підприємств, виробників вина, турфірм в регіонах півдня України можна створити туристичний напрям та його продукт, здатний конкурувати за якістю і обсягами вин, зайняти гідне місце у винній туристичній карті Європи.

Список літератури:

1. Diduh M. The Perspective of the Development of the Vinous Tourism in the Ukrainian Danube, 2013. Journal of Danubian Studies and Research, Vol. 3, no. 2: P.340-350.
2. Hall M., Johnson G., Cambourne B., Macionis N., Mitchel R., and Shaples L. Wine tourism around the world: development, management and markets. London: Butterworth-Heinemann, 2002. – P. 1 - 24.
3. Wilson James E. Terroir: The Role of Geology, Climate and Culture in the Making of French Wines. University of California Press, 1998.- P. 336.
4. Storchmann K. Wine Economics. Journal of Wine Economics, Vol. 7, No 1, 2012.-pp.1–33.Date Views 02.04.2013: <http://www.wine-economics.org/aawe/wp-content/uploads/2012/10/Vol.7-No.1-2012-Wine Economics>.
5. Розвиток виноградарства в малих та середніх господарствах України та на його основі терруарного виноробства з використанням французького досвіду. Date Views 01.05.2014 : <http://tairov.com.ua/news/>.
6. Переробка винограду та виробництво виноматеріалів у 2013 році. Експрес-випуск. Date Views 01.05.2014 : www.ukrstat.gov.ua.
7. Герасименко В.Г., Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія /за заг. ред. професора В. Г. Герасименка. Одеса: «Астропринт», 2013. – 304 с.

Надруковано: *Proceedings of the 1st International Academic Conference “Science and Education in Australia, America and Eurasia: Fundamental and Applied Science” (Australia, Melbourne, 25 June 2014). Volume I. “Melbourne IADCES Press”. Melbourne, 2014. - 692 p.*